

Oponentský posudek
na doktorskou disertační práci Mgr. Olgy Nádvorníkové
Korpusová analýza faktorů sémantické interpretace francouzského gérondivu

V předložené disertační práci si autorka vytkla za cíl „*analyzovat faktory, které určují interpretaci implicitního významu nefinitního tvaru francouzského gérondivu ..., a na tomto základě vysvětlit sémantické fungování této slovesné formy (ve vztahu k jeho ekvivalentům v češtině)*“. (Abstrakt, 1. str.). Empirická část práce se opírá o počítačovou analýzu dat z jednojazyčných a paralelních korpusů. Práce je psaná česky, je opatřena francouzským resumé a její rozsah je 511 stran.

V úvodních kapitolách vychází autorka z bohaté bibliografie. Cituje názory autorů gramatik a jazykových příruček a tematicky zaměřených publikací. Velmi podrobně analyzuje názory jednotlivých autorů, jako např. Jane-Odile Halmøyové, Susanne Schmidt-Knäbelové, Haralda Gettrupa, Teddyho Arnaviella, Bernarda Combetta, Georgese Kleibera a dalších. V kapitolách věnovaných podrobnému popisu faktorů ovlivňujících interpretaci gérondivu dělí tyto faktory na morfologické, syntaktické, lexikálně-sémantické a pragmatické.

Analýza teoretických prací, které se týkají gérondivu, je velmi obsáhlá a podrobná (jako ostatně celá práce). Čtenáře tak např. zaujme rozbor monografie Halmøyové v souvislosti s logickou systematizací tzv. *effets de sens* a se zavedením termínu *syntagme gérondif* a termínu *construction gérondive* (str. vii). Neméně zajímavý je komentář ke Kleiberovu termínu *interpretační instrukce* (str. xx, 29 a jinde). Podle autorky gérondif „*není pouze prostředkem hierarchizace dějů ...; základní instrukce daná integrační asociací totiž spouští komplexnější interpretační proceduru... Příjemce výpovědi se proto snaží na základě svých pragmatických znalostí, kontextových hypotéz i lexikálně-sémantických vztahů mezi predikáty inferovat další příslovečné významy, a dosáhnout tak maximálního kognitivního efektu.*“ (str. 29)

V závěru rešeršní části práce uvádí autorka významové typy gérondivu a možnosti jejich indentifikace. Řadí sem průvodní okolnost, způsob, časový orientátor, příčinu, prostředek, ekvivalenci a podmínku.

Empirický výzkum je zaměřen především na texty beletristické, jejichž zdrojem byl korpus FRANTEXT, paralelní texty byly pořízeny z korpusu InterCorp. Kromě toho autorka čerpala rovněž ze souboru textů odborných a z malého korpusu publicistických textů z deníků Le Monde a Le Figaro z let 2007-2008. Ve svém výzkumu se zaměřila na 15 faktorů sémantické interpretace gérondivu, a to na détachement, pozici gerundiálního syntagmatu

vůči řídicímu slovesu, spojení *tout* s gérondivem, lexikální obsazení verba finita, modotemporální charakteristiky verba finita, typ lexikálního obsazení verba finita a slovesa v gérondivu, rozsah rozvíjejících větných členů, koordinaci, typ textové sekvence, typ podmětového aktantu a otázku (ne)koreference, negaci a vytýkací konstrukci, kontextové zapojení a v případě paralelních textů i typ překladového ekvivalentu. (Autorka si je vědoma úskalí, které představuje problematika tzv. překladového ekvivalentu a na str. 179 konstatuje, že „translatologie a korpusová lingvistika si k sobě postupně nacházejí cestu, a to ku prospěchu obou disciplín.“)

Na základě výzkumu dochází autorka k závěrům, které formuluje na str. 417 – 440. Spolu s Kleiberem a Halmøyovou zastává názor, že gérondif netvoří „předložka“ *en* a substantivizovaný tvar na *-ant*, ale jediný diskontinuitní morfém *en-ant*. Autorka dále kladně hodnotí pragmatický přístup, který umožňuje vysvětlit fungování gérondivu pomocí pragmatické (kognitivní) teorie relevance. Pokud jde o lexikální obsazení sloves v gérondivu, identifikuje hlavní typy jako slovesa pohybu, slovesa mluvení, slovesa vnímání a slovesa s významem manipulace předmětem a jejich korelace s ostatními faktory. Autorka pak podrobně rozebírá externí faktory sémantické interpretace gérondivu a podává přehled fungování významových typů gérondivu.

Disertace Olgy Nádvorníkové je nesporně výjimečná, a to nejen svým rozsahem. Autorka podává v jednotlivých kapitolách velmi důkladnou, dá se říci precizní analýzu studovaných jevů bohatě dokumentovanou názory autorů, o které se opírá. Snaha postihnout všechny aspekty problémů se odráží i ve velmi podrobném poznámkovém aparátě. Práce s korpusem jí pak umožňuje analýzu velkého množství empirického materiálu, který podrobuje pečlivému zkoumání.

Moje další poznámky k doktorské disertaci jsou spíše technického rázu:

- Nebývalý rozsah práce přináší určitá úskalí: v tomto případě se to týká příliš rozsáhlých závěrečných kapitol, které místy postrádají na přehlednosti, např. závěr na str. 417 (nikoliv 395, jak je uvedeno v obsahu) má 23 stran. Někdy dokonce následují těsně za sebou dvě kapitoly s názvem Závěr (na str. 413 a na str. 417).
- U příkladů z korpusu působí poněkud nesystematicky fakt, že někde je uveden český ekvivalent a někde ne.
- Stránkování v disertaci je poněkud chaotické.

- Problém se jménem Halmøyová – na str. 131/7.ř. i jinde se vedle sebe ocitá forma nepřechýlená a přechýlená.

Závěr:

Mgr. Olga Nádvorníková předložila doktorskou disertační práci, v níž osvědčila schopnost aplikace vědecké metody zkoumání. Díky korpusové analýze mohla pracovat s bohatým materiálem, což jí umožnilo statistické vyhodnocení. Vzhledem k tomu, že jde o mimořádně rozsáhlou a důkladně zpracovanou disertaci, doporučuji, aby byla přijata k obhajobě.

V Praze dne 20.března 2012

Doc.PhDr.Miroslava Sládková, CSc.,

Ústav translatologie

Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze